

Självständigt arbete, Påbyggnadskurs Krigsvetenskap (15 HP)

Författare: Andrés Jensen	Årskull: OP 22–25
Lärosäte: MHS Karlberg	
Handledare: Professor Jerker Widén	
Antal ord: 11970 ord	
Relativ överlägsenhet i praktiken: En teorikonsumerande fallstudie av operation Neptune spear utifrån McRavens teori	
<u>Abstract</u>	
<p>During the early twenty-first century, the world was profoundly affected by the terrorist attacks of September 11, 2001, carried out by the group known as Al-Qaeda. The attacks initiated one of the most extensive manhunts in modern history for the man held responsible: Osama bin Laden. Nearly ten years later, during Operation Neptune Spear, he was killed by U.S. Navy SEALs in a high-risk operation that ultimately succeeded, despite significant complications. The raid has previously been analysed by James J. Wirtz using William H. McRaven's theory of special operations. McRaven's framework can be divided into three components: the six principles, the concept of relative superiority, and operational success. Wirtz's article primarily focused on the latter two. This thesis aims to extend Wirtz's research by concentrating on the relationship between McRaven's six principles and the achievement of relative superiority. Using a theory-consuming approach, the study is guided by the following research question: How did planning, preparation, and execution contribute to achieving relative superiority during Operation Neptune Spear? The findings align with several of Wirtz's conclusions. McRaven's theory offers a useful framework for analysing the operation, but it underemphasises certain principles such as adaptability and technological advantage that significantly influenced the outcome. The conclusion is that McRaven's model remains relevant but requires context-sensitive application and critical consideration in modern operational analysis.</p>	
<u>Nyckelord:</u> McRaven, Relativ överlägsenhet, Operation Neptune Spear, Usama Bin Ladin	

Innehållsförteckning

1	Inledning/Problemformulering	3
1.1	Tidigare forskning	4
1.2	Syfte och frågeställning.....	6
1.3	Avgränsningar	7
2	Teori	8
2.1	Relativ överlägsenhet	8
2.2	De sex principerna för specialoperationer.....	9
2.3	Sammanfattning	13
2.4	Kritik av teorin	13
3	Metod	14
3.1	Forskningsdesign.....	14
3.2	Material	14
3.3	Källkritik	15
3.4	Forskningsetik	15
3.5	Operationalisering	16
4	Analys.....	18
4.1	Enkelhet.....	18
4.2	Säkerhet.....	21
4.3	Repetition	22
4.4	Överraskning	24
4.5	Snabbhet.....	25
4.6	Syfte	27
5	Slutsatser	28
5.1	Resultatdiskussion.....	30
5.2	Metoddiskussion.....	32
5.3	Vidare forskning.....	33
6	Källförteckning.....	35

1 Inledning/Problemformulering

Specialoperationer har sedan andra världskriget sett en ökad användning i konflikter världen över. Specialförbanden består av särskilt utbildade, särskilt utrustade och särskilt utvalda personer som genomför uppdrag i miljöer där konventionella förband inte räcker till. Specialförbanden omges av sekretess och därför är det sällsynt att få en djupgående inblick i hur specialoperationer går till.

Den 11 september 2001 skedde det som föranledde en av de mest uppmärksammade specialoperationerna i modern tid. Flertalet passagerarflygplan kapades av terrorgruppen Al-Qaida, som sen flög in flygplanen i World Trade Center och Pentagon. Usama Bin Ladin ledare över Al-Qaida var ansvarig för attentatet. Attacken startade en av de största människojakterna någonsin. Nästan tio år efter attacken genomförde amerikanska Navy-SEAL:s en räd mot Usama Bin Ladins tillhåll och avslutade hans liv.

Operationen som löd under namnet *Operation Neptune Spear* (ONS) genomfördes i Pakistan tidigt i maj 2011. Operatörerna genomförde ONS framgångsrikt och uppnådde de målsättningar som ställts inför operationen. Trots att det uppstod problem under genomförandet var operationen framgångsrik. Problemen kunde dock hanteras vilket ledde till ett framgångsrikt utfall.

Den ansvarige för ONS var vice-amiral William H. McRaven. McRaven hade under början av 90-talet publicerat sin teori om specialoperationer (McRaven 2009). När planerna för operationen lades fram var det av vikt för dåvarande vice-amiralen att de var i enlighet med de principer han lagt fram i sin teori (Panzeri 2014, s.34). McRaven berättade i en onlineföreläsning 23 juni 2020 att han använt sig av sin egen teori i alla uppdrag efter skapandet, inkluderat operationen mot Bin Ladin (Naval Postgraduate School 2020). Om McRaven själv var ansvarig för planeringen av räden mot Bin Ladin och påstår sig använt sin teori bör teorin kunna förklara hur planeringen ledde till en framgångsrik operation.

Wirtz (2022) analyserar ONS och påpekar att även om McRaven påstår sig använda sin egen teori, förklarar McRaven inte hur den bidrog till planeringen och genomförandet av operationen. Wirtz tar sig därför an ONS med syftet att förklara hur teorin har påverkat operationen som dödade Bin Ladin. Wirtz kommer fram till att McRavens teori har förklaringskraft men att det finns vissa faktorer i operationen som spelade in vilket McRaven inte tar i beaktande i sin teori. Wirtz analyserar inte respektive princip djupgående utan använder de för att förklara helheten.

Denna studie har för avsikt att fördjupa sig i hur principerna användes för att förstå hur ONS uppnådde relativ överlägsenhet. Den inomvetenskapliga relevansen för studien är att ytterligare analysera ONS med fokus på McRavens teori. Här skiljer studien sig från Wirtz (2022) då de sex principerna får en djupare analys. Den utomvetenskapliga relevansen för studien är genom djupare förståelse för specialoperationer och vilka faktorer som gör de framgångsrika kan vi öka sannolikheten för framgång i framtida specialoperationer. Wirtz analys skrapar på ytan av ONS och en djupare analys kan upptäcka faktorer som tidigare inte beaktats.

McRavens teori kan delas in i tre olika led. I det första ledet har vi sex principer som tillsammans verkar för att uppnå det andra ledet, relativ överlägsenhet. Relativ överlägsenhet är det som uppnås när en anfallande styrka får ett betydande övertag mot en välförsvard fiende. Relativ överlägsenhet är en nödvändighet för att uppnå det tredje ledet, framgång (McRaven 2009). Wirtz (2022) analyserar huvudsakligen det andra och det tredje ledet men fördjupar sig inte i det första ledet. Problemet med att inte fördjupa sig i hela delen av teorin är att relevanta detaljer förbises. Denna studie ska därför fördjupa sig i de sex principerna för att komplettera den forskning som Wirtz har genomfört.

1.1 Tidigare forskning

Det har skrivits mycket om *Operation Neptune Spear*, allt från biografier från deltagare i operationen till analyser av operationens strategiska påverkan. Detta kapitel syftar till att klargöra relevant tidigare forskning för denna studie. Forskningen som presenteras i detta kapitel delas in i två delar, det ena med fokus på ONS och den andra med William H. McRavens *Theory of Special Operations* som ramverk. Syftet med indelning är att denna studie undersöker ONS och kommer att använda sig av McRavens teori. Genom att titta på vad som forskats om på ONS kan vi se forskningsluckan. Genom att titta på hur annan forskning har använt sig av McRaven kan vi se om teorin har förklaringskraft.

Det finns flertalet analyser på operationen men det huvudsakliga fokuset för dessa artiklar är på den juridiska aspekten och legaliteten för dödandet, eller på den politiska aspekten och hur beslutsfattandet har gått till bakom operationen. Båda dessa aspekter är av relevans för en helhetsanalys av ONS, men eftersom denna studie inte syftar till att förstå mer än det taktiska i planering och genomförandet, används de här för att påvisa forskningsluckan. Som tidigare nämnts har Wirtz (2022) analyserat ONS med samma teori som ramverk men med tyngd på andra aspekter än vad just denna analys kommer innefatta.

Vid tiden för ONS var Barack Obama sittande president. Han kom att få en nyckelroll i hela operationen, dels som president för genomförande nation, dels genom direkt inblandning i operationen. Wirtz (2022) menar att Obama var direkt ansvarig för att det fanns reservhelikoptrar nära att tillgå, något som var kritiskt för operationens framgång då det i ett tidigt skede skedde en kontrollerad kraschlandning med en av helikoptrarna. Beslutet av Obama att kräva ytterligare reserver kan troligen härledas till att ONS satte en andra mandatperiod på spel för presidenten. McMahon (2024) menar att tidigare misslyckade specialoperationer och vallöftet att döda Bin Ladin vägde tungt på Obama. Genom att placera extra personal och utrustning i reserv kan Obama upplevt att risken för misslyckande minskade tillräckligt mycket för att godkänna operationen.

Legaliteten bakom dödandet av Bin Ladin har undersökts av flera författare. Även dessa har inte fokuserat på analys av hur operationen gått till utan snarare omständigheter runt omkring som bidrog till att operationen kunde genomföras. Wallace (2012) kommer fram till att USA i enlighet med internationell humanitär lag hade rätt att döda Bin Ladin. Wallace lyfter flertalet aspekter som rättfärdigar dödandet, bland annat att Bin Ladin var delaktig i planerandet av ett terrorattentat för årsdagen tio år efter attackerna den 11 september 2001.

Forskningen som använder sig av McRavens teori har flera tillvägagångssätt. Lillbacka (2016) och Tovy (2009) bygger sina analyser på McRavens teori men tillämpar olika metoder. Lillbacka (2016) använder sig av en statistisk metod för sin analys. Han operationaliserar McRavens sex principer för relativ överlägsenhet som variabler och kodar dessa efter rader som finska soldater genomförde under finska vinterkriget och fortsättningskriget. Lillbacka (2016) konstaterar att det finns ett troligt samband mellan dessa principer och framgång. Däremot påpekar han att det inte var renodlade specialoperationer som finnarna genomförde. Han menar dock på att de är lika nog och det rättfärdigar ett användande av McRavens teori.

Tovy (2009) genomför en analys av slaget om Mogadishu 1993, kallad *Operation Gothic Serpent*. Tovy nyttjar sig av McRavens teori som ett ramverk för att kunna förklara utfallet utifrån krigföringsprinciperna. Tovy menar på att brytandet mot principerna gjorde att även om operationen lyckades med sina huvudmål ses operationen som ett misslyckande. Tovy konstaterar att nästan alla av krigföringsprinciperna och McRavens principer bröts, framför allt att principen om överraskning bröts ledde till operationens misslyckande. Det enda som gjorde att misslyckandet inte fick större konsekvenser var färdigheten hos soldaterna på en stridsteknisk nivå.

Tovy (2009) och Lillbacka (2016) kommer fram till liknande slutsatser i sina artiklar där det visas ett samband mellan att följa McRavens principer och hur detta kan leda till framgång. Båda konstaterar ett tydligt samband mellan framgång och överraskning. Tovy (2009) visar på att bristande överraskning ledde till operationens misslyckande på flertalet nivåer hela vägen ner till taktisk nivå, medan Lillbacka (2016) genom sin statistiska analys konstaterar ett starkt samband mellan bland annat hög nivå av överraskning och framgångsrika uppdrag.

Wirtz (2022) analyserar både ONS och använder sig av McRavens teori som ramverk med ett större fokus på relationen mellan relativ överlägsenhet och framgång i operationen. Wirtz menar att det finns fler faktorer än de McRaven har i sin teori, bland annat den politiska faktorn, något som McMahan (2024) i stället analyserar.

Den tidigare forskning som valts för att belysa problemet i denna studie visar på tidigare användning av McRavens teori för att förklara utfall av specialoperationer. Lyckade i Lillbackas (2016) fall och misslyckade i Tovys (2009) fall, även Wirtz (2022) använder teorin för att förklara utfallet. Lillbacka (2016) och Wirtz (2022) visar på hur McRavens teori utelämnar vissa faktorer som kan påverka utfallet av specialoperationer. McMahan (2024) och Wallace (2012) analyserar inte heller specialoperationens användning av taktik utan lägger i stället tyngd på andra faktorer som politiska och legala.

Sammantaget ger den tidigare forskningen en tillfredsställande bild om helheten av operation inför, under och efter. De visar på att det är möjligt att använda McRavens teori för att förklara fall, de undersöker andra faktorer kring ONS. Trots att Wirtz (2022) tillämpar McRavens teori på *Operation Neptune Spear*, saknas det en djupare analys i hur teorins sex principer kunde leda till relativ överlägsenhet och i sin tur framgång, något som denna studie syftar till att göra.

1.2 Syfte och frågeställning

Studien syftar till att förstå sambandet mellan McRavens sex principer och hur de ledde till att relativ överlägsenhet uppnåddes och bibehölls under operationen. Genom att analysera hur principerna ledde till relativ överlägsenhet får vi en mer komplett bild av ONS och hur framgång nåddes.

Hur kunde planeringen, förberedelserna och genomförandet av Operation Neptune Spear leda till att relativ överlägsenhet uppnåddes och bibehölls?

McRavens teori bygger på tre skeden som förklarar hur principerna ska användas (McRaven 2009). Frågan är formulerad för att fånga upp samtliga tre skeden och med det samtliga sex principer. Respektive princip tar plats i antingen planeringen, förberedelserna eller genomförandet. Skulle frågan inte ta i beaktande de skedena skulle information som är vital för principen missas och analysen skulle tappa sin validitet (Esaiasson et al. 2024, s.125). Relativ överlägsenhet kan uppnås innan en konfrontation. För att inte missa information som är relevant för principerna ställs frågan utifrån hur det uppnåddes och bibehölls.

Med planering menas det när planer för hur operationen skulle gå till genomfördes. Med förberedelser menas all den tid som användes mellan planering och genomförande och åtgärder som vidtogs. Med utförande menas det från att helikoptrarna lyfte och genomförandet av planen påbörjades. Sammantaget belyser frågan alla delar som är relevanta för de sex principerna.

1.3 Avgränsningar

Studien avgränsas i syfte att genomföra en fördjupad analys inom området och att inte involvera information som inte besvarar den ställda forskningsfrågan. Samtliga avgränsningar för studien förklaras nedan.

Den första avgränsningen berör tid. Studien avgränsas i tid mellan den 1 augusti 2010 och den 3 maj 2011. Upptäckten och bevakningen av den anläggning som Usama Bin Ladin befann sig i skedde i augusti 2010 (Panzeri 2014, s.29). Ett exakt datum som spaningen mot anläggningen påbörjades är svår att säga då ONS omges av sekretess, därför väljs den 1 augusti 2010 för att omfatta hela augusti. Avgränsningen för den 3 maj 2011 är till följd av operationens avslut (Panzeri 2014, s.69).

Studien berör inte den politiska beslutsfattningen bakom operationen, den omfattar vidare inte hur operationen påverkade politiska relationer mellan USA och Pakistan. Om politik berörs är det enbart ifall det specifikt omfattar en eller flera av de sex principerna. Även den juridiska aspekten undersöks inte i denna studie.

Teorin avgränsas till enbart de första två leden: de sex principerna och relativ överlägsenhet. Det tredje ledet framgång används inte. Studien använder teorin för att förklara sambandet mellan de sex principerna och relativ överlägsenhet och avgränsas inom de ramarna.

Studien använder sig enbart av det taktiska och stridstekniska planet. Med detta menas hur samordning inom operationen för de deltagande parterna gick till och hur resurser användes.

Det innefattar också hur de enskilda soldaterna, operatörerna och piloterna agerade under operationen.

2 Teori

Teorikapitlet syftar till att tydliggöra de delar av teorin som används för denna studie.

Eftersom denna studie syftar till att fördjupa sig i och komplettera aspekter av den forskning som Wirtz (2022) genomfört används samma teori.

Under slutet av kalla kriget fanns det diverse litteratur om krigföring och teorier som berörde allt från luftmakt till Clausewitz mer generella krigföringsprinciper. Kiras (2015) berättar om bristen av specialoperationsteori än idag och ger exempel på personer som har försökt helt eller delvis. Efter kalla krigets slut ansåg William H. McRaven att det saknades teori för specifikt specialoperationer. Han gav sig an problemet och skapade en teori som skulle hjälpa till att minska Clausewitz friktioner för specialoperationer (McRaven 2009).

Teorin som används för denna studie är amiral William H. McRavens teori *Theory of Special Operations* (2009). McRaven ville genom sin teori visa hur ett specialförband kunde minska krigets friktioner genom att uppnå vissa principer. Genom minskade friktioner kan specialförbandet uppnå det McRaven benämner *Relative Superiority* (Relativ överlägsenhet) över sin motståndare. När relativ överlägsenhet är uppnådd kan specialförbandet äga initiativet och uppnå framgång. McRaven menar att relativ överlägsenhet inte är en garant för framgång men är ett krav för det (McRaven 2009).

McRaven (2009) skapade sin teori genom en fallstudie på åtta olika fall av specialoperationer från 1940 till 1976. McRaven definierade specialoperationer enligt följande: En specialoperation genomförs av operatörer som är särskilt tränade, utrustade och understödda för ett specifikt mål vars förstörelse, eliminering eller räddning (i fall av gisslan), är en absolut nödvändighet politiskt eller militärt. Den skiljer sig från tidigare definition av specialoperationer men möjliggör för hans fallstudie att innefatta specialoperationer genomförda av andra än specialoperatörer. McRaven menar att hans teori är applicerbar på alla specialoperationer enligt tidigare definition men hans teori har baserats på det som är specialoperationer enligt sin egen beskrivning.

2.1 Relativ överlägsenhet

Relativ överlägsenhet är det tillstånd som uppstår när en generellt sett mindre anfallande styrka vinner en avgörande fördel mot en större eller väl fortifierad motståndare (McRaven

2009). Det finns tre grundläggande egenskaper för relativ överlägsenhet (McRaven 2009). En avgörande fördel är ett väldigt vagt begrepp och mycket skulle kunna argumenteras för faller inom den definitionen, framför allt när situationen beskådas i efterhand.

Den första; relativ överlägsenhet uppnås i det avgörande ögonblicket i en sammandrabbning. Det avgörande ögonblicket behöver inte alltid vara i striden utan kan ske innan. Det skulle kunna liknas det till att om det var ett fotbollslag som väljer att skada motståndarlagets toppspelare innan matchen för att utesluta denne. Det tillfälle som relativ överlägsenhet uppnås är ofta det som innefattar högst risk. Ju närmre målet desto tuffare försvar mötes. När det sista hindret är passerat ökar sannolikheten för framgång markant och relativ överlägsenhet uppnås (McRaven 2009). Att försöka avgöra vilken del av sammandrabbningen det är som relativ överlägsenhet uppnås är svårt mitt i, det kanske enbart är möjligt i efterhand.

Den andra; när relativ överlägsenhet är uppnådd måste den bibehållas för att garantera vinst. McRaven påstår att för bibehållandet av relativ överlägsenhet krävs ofta faktorer som mod, intellekt, våghalsighet och ihärdighet. Motgångar kräver stora insatser av den enskilda soldaten för att bibehålla relativ överlägsenhet (McRaven 2009). Det kan tolkas som att McRaven motsäger sig själv, genom soldaternas agerande kan relativ överlägsenhet bibehållas under obestämd tid men egentligen är relativ överlägsenhet en temporär företeelse.

Den tredje; om relativ överlägsenhet förloras är den svår att återfå. Deltagarna i specialoperationen måste dra nytta av att de har uppnått relativ överlägsenhet (McRaven 2009). Genom att inneha relativ överlägsenhet ägs initiativet, framför allt viktigt för specialoperationer då soldaterna har mindre eldkraft i jämförelse med en konventionell styrka. Förloras relativ överlägsenhet tappas initiativet och den sida med mer eldkraft har en övervägande fördel (McRaven 2009). Problemet för en styrka att dra nytta av relativ överlägsenhet är svårigheten att veta om när det uppnåtts.

2.2 De sex principerna för specialoperationer

Genom sin analys av åtta historiska fall av specialoperationer har McRaven kommit fram till sex principer som genomsyrat framgångsrika specialoperationer. *Simplicity* (enkelhet), *security* (säkerhet), *repetition* (repetition), *surprise* (övertäckning), *speed* (snabbhet), *purpose* (syfte). Om dessa på något sätt förbisågs, ignorerades eller inte övervägdes ledde det till ett misslyckande i någon utsträckning. Det är dessa principer som möjliggör att specialförband uppnår relativ överlägsenhet (McRaven 2009). En faktor som kan påverka dessa principer för

en analys av nutida specialoperationer är teorin bygger på historiska fall, något som bör tas i beaktande.

McRaven påstår att större konventionella styrkor sannolikt inte har möjlighet att använda dessa principer då de gynnar mindre styrkor. Detta eftersom de har lättare att vara dolda, samöva, hålla planen enkel, överraska, hålla farten genom en sammandrabbning och kunna motivera soldaterna mot samma mål. Större styrkor har större sårbarhet för krigets friktioner (McRaven 2009). Här definierar inte McRaven exakt hur stor en större styrka är och det krävs i stället egen tolkning för att avgöra när principerna inte är möjliga att använda sig av.

För att uppnå relativ överlägsenhet måste den som utför specialoperationer ha de sex principerna i åtanke under de tre skedena av en operation: planering, förberedelse och genomförande. Principerna hänger samman och förlitar sig på varandra. Enkelhet, säkerhet och repetition är särskilt sammankopplade. Är en plan komplex och har många involverade delar blir säkerheten svårare att hålla och det blir även svårt att öva på planen. Trots sin numerära underlägsenhet lyckas specialförband med specialoperationer genom att uppnå relativ överlägsenhet. Relativ överlägsenhet uppnår de genom en enkel plan, noggrant dolda, upprepat och realistiskt övat, och genomförs med överraskning, snabbhet, och syfte (McRaven 2009).

2.2.1 Enkelhet

Enkelhet är den viktigaste men också den svåraste av principerna att följa. Det finns tre viktiga delar i enkelhet för att uppnå framgång: begränsa antalet mål, bra underrättelser, och innovation. Det är de politiska eller militära situationerna som styr målen för operationen men den som planerar har ofta frihet att välja mål under förutsättningarna att målen överensstämmer. Här är det av vikt att antalet mål begränsas till enbart de viktigaste. Ökas mängden mål ökar det även mängden deltagare och rörliga delar, det blir svårare att hålla planen enkel. Att begränsa antalet mål leder till färre personer som är involverade, de kan i sin tur tränas bättre och tiden i operationsmiljön minskar (McRaven 2009).

Genom bra underrättelser kan antalet okända variabler som behöver has i åtanke under planeringen minimeras. Innovation är oftast ny teknik men det kan även visas som okonventionell taktik. De tre delarna har sin största påverkan i inledande faser av en operation och behöver därför identifieras tidigt för att möjliggöra en enkel plan (McRaven 2009).

Alla tre begrepp är öppna för tolkning, att begränsa antalet mål till enbart det viktigaste är svårt att genomföra om det är tio mål som är viktiga. Ytterligare är det även svårt att avgöra i

förväg om de underrättelser som innehas är precisa och det är först efteråt det kan avgöras om de stämde. Wirtz (2022) kritiserar del av enkelhet, framför allt underrättelser och teknologins roll. Han menar att modern teknik och samverkan mellan olika underrättelseorganisationer har större påverkan än vad McRaven påstår.

2.2.2 Säkerhet

Syftet med hög säkerhet är att säkerställa att motståndaren inte får förkunskap om det kommande anfallet. Eftersom specialoperationer ofta sker mot fortifierade positioner kommer motståndaren förvänta att ett anfall sker. Det är därför inte anfallet som är av vikt att dölja utan snarare när det kommer att ske och hur det kommer att gå till (McRaven 2009). Säkerhet kan liknas väldigt mycket till principen överraskning. Som McRaven beskriver den hade den sannolikt kunnat placeras som en del i principen överraskning.

2.2.3 Repetition

I förberedelsefasen är det repetition som är avgörande för att eliminera hinder för framgång. Genom ständig repetition kan det som tidigare setts som omöjligt bli väldigt mycket enklare att genomföra. Att genomföra minst två generalrepetitioner av en operation innan genomförandet är ett behov när operationen avviker från specialförbandets standardscenarion. McRaven menar att när vissa aspekter av en operation inte förövades ledde det till misslyckanden under den faktiska operationen. Repetition ökar färdigheten hos individen och enheten, generalrepetitioner fångar upp svagheter i planen, båda är viktiga för framgång (McRaven 2009).

2.2.4 Överraskning

Överraskning är att slå en motståndare där, när eller på ett sätt de inte är förberedda på. McRaven konstaterar att motståndaren var beredd på anfall i vartenda en av hans åtta fall, trots detta lyckades alla operationer med att överraska motståndaren. Specialförband har inte alltid möjlighet att slå där eller när motståndaren inte förväntar sig det. De måste i stället slå till när motståndaren inte är beredd. McRaven liknar det till boxare i en ring där båda är beredd på att slag kommer att ske men ändå blir de slagna. I specialoperationer uppnås överraskning genom vilseledning, timing och nyttjandet av motståndarens svagheter (McRaven 2009).

När vilseledning lyckas kan det få bort eller försena motståndarens uppmärksamhet från ens egna mål. Vilseledning kan även leda till att motståndaren i stället blir mer alert. Vilseledning som syftar till att försena en respons är därför att föredra. Timing utgår inte bara från att

använda mörker för att dölja sig, det kan i stället vara den tid som vakter är mer alerta då de förväntar sig anfall. Timing handlar om att välja den tidpunkt då motståndaren är som minst beredd att försvara sig. Allt försvar har en svag punkt, att identifiera vad den är och slå mot den behövs för att uppnå överraskning (McRaven 2009).

McRaven (2009) nämner att många taktiker anser att överraskning är den viktigaste principen för en framgångsrik specialoperation men han förstärker att även om den är viktig har den ingen funktion utan de andra principerna. Lillbacka (2016) förstärker det som McRaven berättar att andra taktiker anser. I sin studie konstaterar Lillbacka ett starkt samband mellan överraskning och framgång. Dock genomför Lillbacka inte sin studie på renodlade specialoperationer. McRaven kan troligen ha rätt i att överraskning är viktigt men är inte det enda som behövs.

2.2.5 Snabbhet

I specialoperationer är konceptet snabbhet enkelt, ta dig till målet snabbt, minsta försening ökar exponeringstiden och sannolikheten att uppnå relativ överlägsenhet minskar.

Motståndaren kommer att vilja genomföra motanfall mot specialförbandet, dröjsmål gör att krigets friktioner blir mer påtagliga för specialförbandet men gynnar motståndaren. Det är därför av största vikt att röra sig snabbt oavsett hur motståndaren reagerar. Ju längre tid operationen tar desto mer tid finns det för något att gå fel (McRaven 2009).

I McRavens åtta fall var det bara ett där det tog längre än 30 minuter att uppnå relativ överlägsenhet, i många fall uppnåddes det på fem minuter och operationen var klar på 30 minuter. För att uppnå snabbhet är specialförbanden generellt sett små och lätta, vilket gör att de inte kan delta i utdragna strider. Förlängs den förväntade tiden av operationen krävs det att soldaterna bär mer utrustning och snabbhet blir lidande. Snabbhet är enbart beroende på tid och är inte i relation till en motståndares vilja att stå emot (McRaven 2009).

2.2.6 Syfte

Syftet handlar om att förstå och genomföra huvuduppgiften med operationen trots uppstådda problem eller möjligheter. Det finns två aspekter för denna princip. Den ena är att syftet med operationen måste vara tydligt i ordern, ifall något inte går som planerat vet varje soldat fortfarande vad som är huvuduppgiften. Den andra aspekten är att besitta en personlig övertygelse. Syftet med operationen måste vara tydligt och soldaterna måste vara inspirerade med en gränslös personlig hängivenhet (McRaven 2009).

Likt vissa andra principer kan syfte vara delvis svårt att mäta i förväg. Att säkerställa att soldaterna som deltar i operationen är orienterade på syftet är enkelt. Att kontrollera att soldaterna är gränslöst personligt hängivna är däremot svårare, en soldats uppfattning kan skifta under genomförandet och det är inte förrän operationen är över som det kan säkerställas.

2.3 Sammanfattning

Teorin kan sammanfattas med att den är uppbyggd i tre led, principerna, relativ överlägsenhet och framgång. De sex principerna behöver tillsammans samverka för att leda till relativ överlägsenhet. Den relativa överlägsenheten kan därefter leda till framgång men det är inte garanterat. Teorin är delvis kausal i den bemärkelse att de sex principerna leder till relativ överlägsenhet men det garanterar inte att relativ överlägsenhet leder till framgång. Teorin visar däremot på ett mer kausalt samband mellan att förbise principerna som leder till misslyckande.

Teorin har tre skeden där respektive princip faller in. I det första skedet som är planering innefattas enkelhet. Det nästa skedet är förberedelser och i den ingår säkerhet och repetition. I det tredje skedet som är genomförande ingår överraskning, snabbhet och syfte. Principerna i varje fas möjliggör principerna för nästa fas. Genom enkelhet blir planen enkel, detta möjliggör att så få som möjligt krävs för operationen. En enkel plan med få involverade gör att risken för läckor minskar och säkerhet ökar, en enkel plan är även lätt att öva in (repetition). En enkel välövd och hemlighållen plan gör att överraskning och hastighet kan uppnås under genomförandet. Syftet ska genomsyra hela operationen men blir av ökad vikt under genomförandefasen.

2.4 Kritik av teorin

Det finns fler forskare som är kritiska till McRavens teori, indirekt eller direkt. Wirtz (2022) menar att teorin missar viktiga faktorer som politiska, teknologiska och underrättelsemässiga. Wirtz (2022) menar även att vissa principer har större inverkan än andra, han tycker också att teorin borde vara en teori om räder i stället för en teori om specialoperationer generellt. Lillbacka (2016) kommer fram till liknande slutsatser där vissa principer har större koppling till framgång än andra. Lillbacka (2016) gör även sin studie på annat än just renodlade specialoperationer. Tovy (2009) likt de tidigare två författarna kommer fram till att vissa principer som överraskning har större påverkan. Tovys (2009) studie antyder även att det finns fler faktorer än McRavens sex principer som påverkar. Kiras (2015) kritiserar

specialoperationsteori i stort och menar att specialförband söker mer pragmatisk än abstrakt teori. Kiras (2015) vänder sig inte helt från teori utan snarare användning av renodlad specialoperationsteori.

3 Metod

Studien genomfördes som en teorikonsumerande fallstudie med syftet att förstå hur McRavens sex principer för specialoperationer manifesterades i Operation Neptune Spear, samt hur dessa kan ha bidragit till att uppnå och bibehålla relativ överlägsenhet. En teorikonsumerande ansats innebär att fokus ligger på ett enskilt fall, där teori används som analysverktyg snarare än prövningsobjekt (Esaiasson et al. 2017, s.42, 89–90). Studien syftar därmed inte till generalisering, utan till fördjupad förståelse i en specifik kontext.

3.1 Forskningsdesign

Forskningsdesignen bygger på en fallstudie, där syftet är att skapa förståelse snarare än att fastställa orsaksförhållanden (Johannessen, Tufte & Christoffersen 2020, s.72–73). En fördel med en sådan design är att flera samverkande faktorer kan analyseras i detalj, vilket är särskilt relevant i studier av komplexa operationer (George & Bennett 2005, s.18–22).

Analysen genomfördes med hjälp av kvalitativ textanalys av fyra dokumentkällor. McRavens teori operationaliserades genom att brytas ned till analysfrågor för varje princip. Dessa fungerade som tematiska indikatorer i textanalysen och möjliggjorde en systematisk tolkning av materialet (Esaiasson et al. 2017, s.56, 211–212). Kvalitativ metod lämpar sig särskilt väl för studien då det tillåter en djupgående förståelse av ämnet som undersöks (Johannessen, Tufte & Christoffersen 2020, s.15–16).

3.2 Material

Studien baseras på fyra empiriska dokumentkällor: Bowden (2013), Owen (2012), Panzeri (2014) och Schmidle (2011). Av dessa utgör Owens självbiografi den enda förstahandskällan, då han själv deltog i operationen, medan övriga bygger på intervjuer, journalistisk rapportering och sekundäranalys. Urvalet har gjorts med avsikten att fånga både ett internt perspektiv och en övergripande förståelse för ONS.

Antalet källor har avgränsats till fyra för att möjliggöra en fördjupad kvalitativ textanalys inom ramen för studiens omfattning. Det valda materialet bedöms tillsammans ge en tillräckligt mångsidig och trovärdig grund för att en teorikonsumerande fallstudie av hur McRavens sex principer gav sig uttryck i ONS.

3.3 Källkritik

De fyra empiriska dokumentkällor som ligger till grund för studien har granskats med utgångspunkt i Ädel-OST principerna: äkthet, oberoende, samtidighet och tendens (Esaiasson et al. 2024, s.134–147).

Äkthet: Samtliga källor är publicerade av etablerade förlag eller tidskrifter och har inte ifrågasatts vad gäller autenticitet. De bygger på intervjuer, ögonvitnesskildringar och dokumentation av välkända händelser, vilket sammantaget talar för att källmaterialet är äkta.

Oberoende: Endast en av källorna, Owen (2012) är en förstahandskälla. Övriga är sekundärkällor som delvis bygger på liknande informationskällor, men även kompletteras av egna intervjuer. Det finns således ett visst beroende mellan källorna, men detta balanseras av att de ger olika perspektiv: inifrån respektive utifrån. Det finns tillräcklig variation för att möjliggöra källjämförelser och minska risken för inbördes beroende.

Samtidighet: Alla fyra källor är författade inom tre år från operationens genomförande. Det begränsar risken för minnesförvrängning och möjliggör detaljerade återgivningar. Det är särskilt relevant då specialoperationer ofta präglas av hög sekretess och svårigheter att få tillgång till officiell dokumentation.

Tendens: Owen (2012) kan ha ett egenintresse i att framställa sig själv och operationen i positiv dager. De övriga källorna har journalistisk eller forskningsmässig karaktär, med begränsad tendens. Eventuella vinklingar hanteras genom att uppgifter återfinns i flera källor med olika ursprung, vilket minskar risken för ensidig tendens.

Sammanfattningsvis bedöms källmaterialet ha hög trovärdighet. Genom metodisk urvalsstrategi och källkritisk granskning bedöms materialet som tillräckligt för att möjliggöra en tillförlitlig analys av hur McRavens principer manifesterades i ONS.

3.4 Forskningsetik

Eftersom studien enbart bygger på publicerat material och inte innefattar intervjuer, observationer eller insamling av personuppgifter, krävs inget etiskt godkännande enligt forskningsetiska riktlinjer. Trots detta har vissa etiska överväganden varit aktuella. Eftersom studien behandlar en militär specialoperation med potentiellt känsligt innehåll, har särskild försiktighet vidtagits i hanteringen av namn och beskrivningar. Endast uppgifter som redan finns tillgängliga i öppna, publicerade källor har använts.

Riktiga namn har endast använts i fall där personerna är offentligt identifierade i samband med ONS. Kodnamn har återgetts i enlighet med hur de förekommer i källmaterialet. Genom detta säkerställs att studien hanterar potentiellt känslig information med integritet.

3.5 Operationalisering

För att kunna använda oss av teorin till att förstå hur de sex principerna kunde leda till relativ överlägsenhet bryts respektive princip ned i öppna analysfrågor. Varje princip kommer att delas in i frågor. Frågorna eller påståendet syftar till att förklara hur varje princip användes under operationen. Varje princip kommer att få operationella indikatorer som syftar till att vara stöd vid studerandet av empirin (Esaiasson et al. 2024, s.104–105).

McRavens principer är tillräckligt konkreta i sin beskrivning av vad de ska uppfylla inom principen för att själva kunna fungera som operationella indikatorer. Således är det dessa som beskrivs som operationella indikatorer för respektive princip.

Enkelhet

I teorikapitlet tas det upp tre delar som är ingående i enkelhet, begränsandet av antalet mål, bra underrättelser, och innovation (McRaven 2009). För att kunna svara på om antalet mål begränsades undersöks tecken på om alternativa mindre viktiga mål valdes bort, även begränsningar i deltagande personal. För att undersöka om det var bra underrättelser, jämföra den bild de hade på målet och området innan operationen och efter. Innovation innefattar ny eller icke konventionell teknik och okonventionell taktik. För det undersöks om teknik och taktik som då ansågs ny eller okonventionell användes. Frågorna för principens enkelhet kommer att se ut enligt följande:

- *Hur begränsades antalet mål och personer som var involverade?*
- *Hur väl överensstämde underrättelserna om målet och området med verkligheten?*
- *Hur användes ny eller okonventionell teknik och taktik under operationen?*

Säkerhet

För principen säkerhet gäller det att begränsa informationen om hur operationen kommer gå till. Även när och hur den kommer att ske (McRaven 2009). För att se om operationen hölls hemlig letas undersöks åtgärder som vidtogs för att minska risken för spridning av information om operationen. För att se om de lyckades med att hemlighålla operationen kommer undersöks information som tyder på att Usama Bin Ladin och hans anhängare inte var beredda på räden. Frågorna för säkerhet kommer se ut enligt följande:

- *Hur begränsades spridning av information om operationen?*
- *Vilka indikationer finns på att informationen om operationen inte hade nått Usama Bin Ladin och hans anhängare?*

Repetition

För repetition finns det två delar, generalrepetitioner och repetition. Generalrepetitionerna är kritiska för att fånga svagheter i planen, minst två bör genomföras innan en operation som är utanför genomförande enhets normalbild. Repetition är till för att öka individens och enhetens färdigheter (McRaven 2009). För att svara på om de övade på operationen undersöks delar i empirin som säger att förfarande förövades eller testades. Frågorna för principen repetition kommer att se ut enligt följande:

- *Hur förövade deltagarna i operationen innan den ägde rum?*
- *Hur anpassades övningarna inför operationen?*

Överraskning

För att uppnå överraskning i specialoperationer används vilseledning, timing och nyttjandet av motståndarens svagheter (McRaven 2009). För vilseledning i empirin, undersöks exempel där åtgärder har vidtagits för att antingen försena eller förflytta en respons. För timing undersöks hur tidpunkt har valts för att räden skulle ske när motståndaren var som minst beredd på det. För nyttjandet av motståndarens svagheter undersöks beslut som tagits där planerare har identifierat en svag punkt att slå mot och jämföra om den i efterhand kan ses som en svag punkt. Frågorna för principen överraskning ser ut enligt följande:

- *Hur nyttjades vilseledning under operationen?*
- *Hur nyttjades timing under operationen?*
- *Hur nyttjades motståndarens svagheter under operationen?*

Snabbhet

Snabbhet bygger på att genomföra operationen så snabbt och på så kort tid som möjligt (McRaven 2009). För att se om tiden som operationen fick ta begränsades, undersöks om det sattes en tidsgräns och om det gjorde det se om den hölls. Teorin pekar på att enbart enstaka operationer tog längre än 30 minuter, det gör att en tidsgräns nära 30 minuter är att se som kort tid (McRaven 2009) Ytterligare söks information som visar vad operatörerna vidtog för åtgärder för att säkerställa en hög hastighet under operationen. Frågorna för principen snabbhet ser ut enligt följande:

- *Hur begränsades tiden som operatörerna befann sig på marken?*
- *Hur anpassade sig operatörerna för att öka hastigheten under operationen?*

Syfte

Syftet delas in i två delar. Den ena är att varje deltagare i operationen ska vara orienterad om syftet med vad som ska uppnås. Det andra är att varje deltagare i operationen ska ha en personlig övertygelse om varför de genomför uppdraget (McRaven 2009). För att undersöka om alla deltagare förstod vad syftet med operationen var, undersöks exempel där deltagarna vid ordergivning blir informerade om syftet eller där deltagarna fortsätter arbeta mot huvudmålet trots ändrade förutsättningar. För att se om deltagarna i operationen hade en personlig övertygelse om att genomföra operationen, undersöks bakomliggande orsaker till operationen och eventuella kommentarer från deltagare gällande viljan att delta. Frågorna för principen syfte ser ut enligt följande:

- *I vilken utsträckning var deltagarna orienterade om syftet med operationen?*
- *Hade deltagarna en personlig övertygelse om att genomföra operationen?*

4 Analys

Nedan följer analysen av ONS. Respektive fråga från operationaliseringen har placerats under rubriken av den princip som den tillhör. Den empiri som visar på de operationella indikatorerna har därefter använts för att svara på respektive fråga. I slutet av varje princip följer en värdering av hur väl respektive princip användes.

4.1 Enkelhet

4.1.1 Hur begränsades antalet mål och personer som var involverade?

Det fanns två huvudmål med operationen som ansågs vara vitala för operationens framgång. Det första målet var att antingen döda eller tillfångata Usama Bin Ladin och återvända med hans kropp för en slutgiltig identifiering och för att göra sig av med kroppen. Det andra målet var att beslagta anläggningens datorer, hårdvara, dokument och annat som kunde ha ett värde för en underrättelsevärdering (Panzeri 2014, s.35).

Det fanns alternativa mål men de ansågs inte vara kritiska för framgång i operationen. De alternativa målen var följande; oskadliggöra Bin Ladins manliga Al-Qaida anhängare och livvakter boendes i anläggningen. Minimera antalet sårade eller skadade bland icke kombattanter i anläggningen. Undvika kontakt med, skada eller döda någon pakistansk militär

eller icke kombattant och slutligen minimera risken för egna förluster eller fångar (Panzeri 2014, s.35).

Totalt sett för operationen var det 79 operatörer, stödda av tiotal helikoptrar, piloter och besättningar. Även ett 20-tal flyg i olika roller, flertalet underrättelse och spaningsgrupper hjälpte till (Panzeri 2014, s.37). Av de som direkt deltog i operationen är det över 100 personer.

Antalet primära mål för operationen begränsades tydligt men stor mängd personal var fortfarande delaktiga i operationen. Antingen direkt genom att vara på helikoptrarna som tog sig in vid anläggningen eller indirekt genom beredskap, spaning och piloter.

4.1.2 Hur väl överensstämde underrättelserna om målet och området med verkligheten?

Inför operationen hade Central Intelligence Agency (CIA) konstaterat att Bin Ladin befann sig på den tredje våningen i det stora huset på området (Schmidle 2011). Väl uppe på våning tre under identifieringsprocessen bekräftade en flicka och en äldre kvinna samma sak, det var Usama Bin Ladin som hade befunnit sig på tredje våningen och blivit dödad (Owen 2012, s.200–201).

När operatörerna började röra sig upp mot den tredje våningen hade de dödat tre män på området, det var enligt CIA:s underrättelser enbart Bin Ladin som var kvar av alla män på området. CIA:s underrättelser hade stämt hittills (Panzeri 2014, s.52).

Owen (2012, s.202) anmärker hur imponerad han blev av underrättelsegruppens förmåga. CIA hade korrekt förutspått vilken exakt typ av videokamera som operatörerna skulle finna på plan två.

Owen (2012, s.179) förklarar hur detaljer på husen överensstämde med modellen av området som hade skapats tidigare. Vidare berättar han även att Ahmed al-Kuwaiti skulle befinna sig i gästhuset, något de upptäckte överensstämde efter att de hamnat i eldstrid med och dödat honom i gästhuset (Owen 2012, s.179–183).

Det genomfördes grundliga underrättelsearbeten inför genomförandet av operationen. Flertalet underrättelse-organisationer var inblandade. Ett hus i närheten hyrdes för att kunna spana och lyssna in på verksamheten som pågick i området. Mätningar gjordes på byggnader, personer och längd och kön avgjordes även på boende i området. De kunde inte helt säkert

fastställa att det var Usama Bin Ladin som befann sig på området men han var den som bäst överensstämde med underrättelserna (Panzeri 2014, s.27).

Larmstyrkan för räden stannade cirka 32 kilometer väst om Abbottabad. De landade sina två MH-47E Chinook helikoptrar nära en bondgård. Bonden på plats trodde att de var pakistanier och närmade sig de för att samverka. Operatörerna på platsen tillfångatog honom och höll honom fången till dess att räden var klar (Panzeri 2014, s.44). Händelsen kan tolkas bero på bristande underrättelser för larmstyrkan om inte planen var att tillfångata bonden. Skulle planen däremot vara att tillfångata bonden hade de sannolikt inte väntat på honom att närma sig dem.

De underrättelser som samlats inför operationen visades stämma överens med verkligheten. Detaljer som var osäkra stämde även de med. Dock verkar underrättelsearbetet enbart fokuserat på anläggningen och omkringliggande område eftersom en pakistansk bonde var tvungen att tillfångatas.

4.1.3 Hur användes ny eller okonventionell teknik och taktik under operationen?

För operationen användes primärt två MH-X Advanced Special Operations Helicopter (ASOH) helikoptrar utrustade med smygteknik (Panzeri 2014, s.35, 41; Bowden 2013, s.199; Schmidle 2011). De använde sig av en ”E-3 Sentry” luftburet radar-och ledningssystem. E-3 gav de möjligheten att spana i alla väderlekar, spåra samtliga egna flygfarkoster, söka efter icke vänliga flygfarkoster, upptäcka pakistansk radar, elektronisk kommunikation eller aktivitet av luftvärn. Den hade även förmågan att störa icke vänlig kommunikation, upptäckt eller vapen vid behov (Panzeri 2014, s.36).

De använde även satellit, luftburen och markbaserad materiel för elektronisk krigföring, inklusive högt hemliga signalspaningsförmågor för avlyssning och störning över flera frekvensområden. De skulle vara i full drift och övervaka alla aspekter av den pakistanska militären och andra aktiviteter för någon form upptäckt, reaktion eller något som skulle ge anledning att oroa sig (Panzeri 2014, s.36).

Bland den materiel som soldaterna använde var bildförstärkaren. Operatörernas bildförstärkare skilde sig från vanliga bildförstärkare eftersom de hade fyra rör som medgav ett synfält på 120 grader i stället för 40 grader på de med två rör (Owen 2012, s.166).

När operatörerna började röra sig upp mot den andra våningen smög de sig upp. De förväntade sig att möta en av Bin Ladins söner, Khalid. De hade sett en person titta fram

nerför trappan från den andra våningen. En av soldaterna viskar Khalids namn, personen tittar fram och en av operatörerna skjuter honom i ansiktet (Owen 2012, s.189–190; Panzeri 2014, s.52).

All teknik som användes under operationen var inte ny eller okonventionell men för den motståndare de mötte är den att se som flera steg bättre. Tillsammans med den okonventionella taktiken kunde de uppnå relativ överlägsenhet.

ONS följer principen enkelhet mycket väl. Det var få primära mål för operationen, underrättelserna överensstämde mycket väl, tekniken och till del taktiken användes för att bidra till relativ överlägsenhet. Däremot tyngs det ner till del eftersom det var många involverade.

4.2 Säkerhet

4.2.1 Hur begränsades spridning av information om operationen?

Informationen som gavs till operatörerna innan de var på plats för att påbörja sin träning var begränsad. Genomgången om vad de skulle göra hölls i ett rum med blyväggar för att skydda mot elektronisk avlyssning och i detta rum var informationen fortsatt begränsad. Operatörerna fick bara veta att de skulle packa och åka på övning och inget i deras packlista kunde heller avslöja vad syftet med övningen var (Owen 2012 s.120–121).

Inför operationen skedde flertalet möten i Washington D.C. Under dessa möten fanns det inte möjlighet att delta via satellittelefon eller videosamtal. Syftet med att enbart hålla mötet på plats vara att begränsa informationsspridningen och inte riskera att det skulle bli en läcka till följd av bristande teknisk säkerhet (Bowden 2013, s.213).

Innan det exakta valet av tillvägagångsätt hade skett, bestämdes det att pakistanska militären inte skulle vara involverad. Risken för att de skulle läcka något som satte operationen på spel var alldeles för stor (Schmidle 2011). Pakistansk involvering i underrättelsearbetet begränsades också av samma anledning, de ville inte att Bin Ladin skulle skrämmas till en ökning i sin ansträngning att hålla sig gömd (Panzeri 2014, s.26).

Under inflygningen till Abbottabad från Afghanistan flög helikoptrarna på låg höjd för att undvika upptäckt av det pakistanska luftförsvaret (Panzeri 2014, s.43). Genom att hålla sig oupptäckta kunde operationen fortgå utan att information om den läckte.

Som nämndes under principen enkelhet landade larmstyrkan för räden cirka 32 kilometer väst om Abbottabad nära en bondgård. Bonden på plats trodde att de var pakistanier och närmade sig de för att samverka. Operatörerna på platsen tillfångatog honom och höll honom fången till dess att räden var klar i syfte att inte information om vad som ägde rum skulle läcka (Panzeri 2014, s.44). Sannolikt var det inte en del i planen att tillfångata bonden men deras agerande var i andan av att bibehålla operationen hemlig.

Av de som direkt deltog i operationen är det över 100 personer, det var allt från operatörerna till piloter och besättningar (Panzeri 2014, s.37). Att bibehålla säkerheten och hindra läckor blir svårare när det är ett större antal personer som är medvetna om operationen.

Många åtgärder vidtogs för att bibehålla säkerheten och inte läcka information om ONS däremot är det vissa skeenden som står i direkt motsats till det McRaven (2009) förespråkar. Att många var involverade i operationen gjorde den mer sårbar för säkerhetsbrister.

4.2.2 Vilka indikationer finns på att informationen om operationen inte hade nått Usama Bin Ladin och hans anhängare?

Efter att Bin Ladin blivit dödad letade Owen (2012, s.203) igenom rummet. Ovanför dörren hittade han två vapen, båda utan ammunition i patronläget. Owen konstaterade att Bin Ladin inte ens förberett ett försvar.

Det kan bli svårt att bevisa huruvida Usama Bin Ladin var medveten om ONS, däremot kan det tolkas som att han sannolikt inte var det. Bin Ladin var delaktig i planeringen av nya attacker för tioårsdagen av den 11 september (Schmidle 2011). Hade Bin Ladin varit medveten om ONS skulle han troligen lämnat platsen för att kunna fullfölja de planer som skapats.

Operationen kunde genomföras när Bin Ladin fortfarande befann sig i anläggningen. Troligen lyckades informationen om ONS undanhållas från Bin Ladin och hans anhängare.

ONS lyckades hålla principen säkerhet mycket väl. Detta trots att det var många involverade parter.

4.3 Repetition

4.3.1 Hur förövade deltagarna i operationen innan den ägde rum?

Under operationen, precis innan avlastning av truppen tappar den primära helikoptern lyftkraft. Piloten agerade inom ett ögonblick och lyckades genomföra en kontrollerad

kraschlandning. Piloten lyckades enbart med detta genom sin långa erfarenhet och mängdvis med övning i helikoptern (Panzeri 2014, s.46). Efter att ha fått informationen om den kraschade helikoptern anmärkte vice amiral McRaven till sin högre ledning att hans operatörer var förberedda på den eventualiteten och de skulle hantera problemet (Panzeri 2014, s.61; Owen 2012, s.198).

Alla som var delaktiga i operationen var inte vana vid att genomföra denna typ av operation. Tolken som skulle följa med behövde tränas i att fira sig ner från helikoptern med hjälp av ett fast-rope, något som han lärde sig snabbt (Schmidle 2011).

Deltagarna övade på de specifika delar i operationen de själva skulle genomföra som ses i exemplen ovan. Genom den övningen ökade de sin personliga färdighet i enlighet med del av principen repetition.

4.3.2 Hur anpassades övningarna inför operationen?

Inför operationen övades det på två olika platser, i North Carolina och Nevada. På båda platserna hade skalenliga modeller av Bin Ladins gömställe byggts. I North Carolina övade de för att lära sig huvuddelen av uppdraget. När de fortsatte övningen i Nevada var syftet att simulera den miljö som de skulle befinna sig i när de väl genomförde operationen i Pakistan. Övningsområdet i Nevada var beläget på omkring 1200 meter över havet och var i en öken, här testades det om helikoptrarna klarade av att genomföra operationen (Owen 2012, s.141–144; Schmidle 2011).

Under förövningen i Nevada hade väggarna som skulle simulera murarna i Bin Ladins område byggts av stängselnät i stället för betongmurar. Det påverkade lyftkraften i helikoptern och ledde till den kontrollerade kraschen i början av uppdraget (Panzeri 2014, s.31). Bristande förövning visar här hur övningarna inte anpassades perfekt för den typ av flygning som skulle genomföras.

Efter att operatörerna övat på det bästa möjliga scenariot började övningarna övergå i att öva på problem som skulle kunna uppstå. Alla tänkbara varianter övades, det ökade färdigheten och det sammansvetsade operatörerna som annars tillhörde olika grupper. Två veckor efter att övning på scenariot hade börjat genomfördes generalrepetitionen i Nevada. Scenariot gick igenom där eventuella problem togs upp och hur de skulle hanteras, det hela slutade med att de genomförde en repetition av hela scenariot utan några problem (Owen 2012, s.143–145; Bowden 2013 s.206).

Bristande förhållning till principen repetition ledde till ett större misslyckande under operationen, något som nästan kunnat leda till operationens misslyckande. Operationen uppnådde relativ överlägsenhet trots misslyckandet.

Principen repetition uppfylldes delvis. Det övades på alternativa planer och planer med uppståndna problem vilket var en styrka. Även repetitionen på operatörsnivå gav nytta. Däremot misslyckas ONS med en trogen förövning av en exakt kopia på området.

4.4 Överraskning

4.4.1 Hur nyttjades vilseledning under operationen?

Inför operationen skedde samverkan med lokala pakistanska aktörer i syfte att skapa ett strömavbrott under inflygningen. Störning av det lokala mobilnätet skulle även ske samtidigt. När strömavbrottet och störningen av mobilnätet skedde var det redan sent på kvällen och få personer la märke till det. Det var även vanligt förekommande med denna typ av avbrott vilket gjorde att normalbilden fortsatte upprätthållas (Panzeri 2014, s.37, 44).

Vid inledande faser av planering av operationen kontemplerades det om hur inledande faser skulle gå till. Ett av alternativen var att flyga in i närheten med helikoptrar och låta operatörerna ta sig in på området till fots. Det valdes bort då risken för upptäckt var för hög och operatörerna skulle sannolikt vara trötta när de väl kom fram. En av specialförbandets officer kommenterade på planen och kom fram till att det som var minst väntat var ifall de flög in med helikopter och tog sig ner med fast-rope (Schmidle 2011).

För operationen hade de tagit med sig en tolk som talade flytande pashto. När nyfikna pakistanier närmade sig området för att undersöka vad det var som försiggick kunde tolken säga till dem på flytande pashto att det pågick en säkerhetsoperation och att de skulle bege sig inomhus (Panzeri 2014, s.64).

De båda MH-X helikoptrarna tog sig in i pakistanskt luftrum 15 minuter efter att de lyfte från Afghanistan. De undgick upptäckt under hela flygningen och väl inne i Abbottabad undvek de att flyga över den pakistanska militärakademin för att inte påkalla uppmärksamhet (Panzeri 2014, s.43–44).

Åtgärderna för att uppnå överraskning var inte bara riktade mot Usama Bin Ladin och hans anläggning utan även mot Pakistan.

4.4.2 Hur nyttjades timing under operationen?

Operationen genomfördes under natten mellan den 1 och 2 maj 2011. I början av maj skulle nätterna vara månfria och svala nog för helikoptrarna att inte överhettas (Bowden 2013, s.198). Operationen godkändes den 29 april men kunde inte genomföras nästkommande dag eftersom det skulle vara ett molntäcke över området, operationen påbörjades därför sent på kvällen den 1 maj (Panzeri 2014, s.32–33; Bowden 2013, s.199).

Till följd av valet för tiden att genomföra ONS när det var mörkt och kallt utnyttjades timing i fördel för operationen.

4.4.3 Hur nyttjades motståndarens svagheter under operationen?

Under övningsskedet observerades Bin Ladins område när en pakistansk helikopter flög förbi. De sökte efter reaktioner från de som bodde på området och upptäckte att de inte reagerade. De konstaterade att det betydde att den de trodde var Bin Ladin hade vana vid att höra helikoptrar. Det var möjligt att de skulle kunna landa utan att de boende förstår vad det är som händer (Owen 2012, s.141).

Samtliga vapen som användes av operatörerna hade ljuddämpare. Att operatörerna använde sig av ljuddämpare gjorde att de snabbt och lätt kunna avgöra när det var någon av terroristerna som besköt dem (Panzeri 2014, s.49; Owen 2012, s.181).

Under genomsökningen av byggnaden drog operatörerna full nytta av mörkret. De bar bildförstärkare vilket gjorde att de utan problem kunde se i mörkret, något som de boende i huset inte hade möjlighet att göra (Panzeri 2014, s.52).

Genom att använda sig av mörker när motståndaren inte kunde dra nytta av det och att utnyttja Bin Ladins vana av att höra helikoptrar tog ONS nytta av motståndarens svagheter.

Principen överraskning följdes väl under ONS, inte bara mot Bin Ladin men även Pakistan.

4.5 Snabbhet

4.5.1 Hur begränsades tiden som operatörerna befann sig på marken?

Tidsgränsen som hade satts för uppdraget var 30 minuter med tio minuter extra som reserv. Tiden var uträknad utifrån bränsleförbrukningen av helikoptern och eventuell responstid från pakistanierna (Owen 2012, s.177). Uppdraget tog totalt 38 minuter och nästan all extra tid användes (Owen 2012, s.208). Genom att sätta en tidsgräns tvingades operationen sluta även om de inte fick med sig all materiel av underrättelsevärde.

Från att de landade till att det primära målet var uppnått tog det 15 minuter. Efter det kunde operatörerna börja använda sig av sina hjälmonterade lampor för att se bättre och påbörja processen med att försöka identifiera om det verkligen var Bin Ladin som de hade dödat (Panzeri 2014, s.56). När det väl var bekräftat att det primära målet var uppnått skulle en CIA-operatör säkerställa att strömmen som hade slagits av inför operationen återupprättades. Det skulle underlätta för operatörerna på plats att genomsöka området på materiel av underrättelsevärde (Panzeri 2014, s.41).

Inför operationen var planen att det båda helikoptrarna skulle hovra och släppa av personal med fast-rope (Panzeri 2014, s.40). Operatörerna satt inte heller fast med säkerhetslina i helikoptern (Owen 2012, s.5). Åtgärderna underlättade en snabbare avlastning av personal.

Vid planeringen av operationen övervägdes flera alternativ för infiltrationen till området. Alternativet att flyga in hela vägen var det alternativ som var rimligast. Det var alternativet som skulle vara mest högljutt men det gick snabbast då det inte riskerade upptäckt av operatörerna på väg in till området (Owen 2012, s.137–138).

Efter att den första helikoptern hade kraschat tog piloten för den andra helikoptern beslutet att genomföra en reservplan och släppte av chefen för räden och sex andra operatörer i ett fält nordväst om anläggningen (Panzeri 2014, s.48). Detta gjorde att de inte snabbt kunde ta sig in som var planen.

Utöver begränsande i tiden som operationen skulle ta vidtogs också åtgärder som skulle snabba på arbetet. Bland annat användes metoder för snabb avlastning av trupp och användande av anläggningens egna lampor efter att primärmålet var uppnått. Helikopterkraschen minskade den tid som operatörerna kunde agera på marken.

4.5.2 Hur anpassade sig operatörerna för att öka hastigheten under operationen?

Owen (2012, s.168) berättar att han till skillnad från sina kamrater bar ett par lite större kängor än de löparskor hans kamrater brukade använda. Owen förklarar hur han testade sin utrustning för att säkerställa att allt gick att nå på hans väst. Utöver Owen hade respektive operatör anpassat sin utrustning utefter sitt eget behov (Panzeri 2014, s.57). Genom anpassning av sin utrustning kan det öka färdigheten och påverka hur snabbt tillgång till burens materiel nås.

Flera av operatörerna använde sig av Heckler & Koch (HK) mp7, andra använde HK 416. Mp7:an är en kpist och är både mindre och lättare än de andra vapen som användes under operationen (Panzeri 2014, s.49; Owen 2012, s.162–163).

Anpassningen av den egna utrustning och valet att använda mindre lättare vapen gav operatörerna möjlighet att öka hastigheten under operationen.

Principen snabbhet uppfylls delvis. På operatörsnivå hade respektive operatör anpassat utrustning för ökad hastighet men helikopterkraschen fördröjde operationen.

4.6 Syfte

4.6.1 I vilken utsträckning var deltagarna orienterade om syftet med operationen?

Under inledande faser av operationen tappade en av helikoptrarna lyftkraft och piloten tvingades att genomföra en kontrollerad kraschlandning. Trots kraschlandningen fortsatte operatörerna med den uppgift de skulle lösa (Owen 2012, s.176–178). Owen tillhörde från början inte den grupp som skulle vara först in på plan tre men efter kraschen var han bland de första in på plan tre (Owen 2012, s.129–130, 192–193).

Flera av operatörerna var delaktiga i den slutgiltiga planeringen av operationen innan övningarna påbörjades. De skulle utföra planen och det var därför viktigt att de var införstådda i vad som skulle ske (Owen 2012, s.35).

När den ansvarige officeren på plats blev informerad om att den ena helikoptern hade kraschat, kontaktade han genast larmstyrkan. Larmstyrkan började omedelbart flyga till området men blev återigen kontaktade och informerade om att de skulle avvakta eftersom de inte hade fått några skadade eller döda (Owen 2012, s.187).

Under en av de sista genomgångarna inför räden hade McRaven sagt till piloterna att inte oroa sig för att helikoptrarna hamnar i en dålig position, det viktigaste var att de kom ner på marken, efter det kunde operatörerna hantera situationen själva (Owen 2012, s.179).

Exemplen ovan visar hur deltagarna i ONS var medvetna om syftet med operationen då de kunde agera mot målen trots att saker inte gick eller skulle gå som planerat.

4.6.2 Hade deltagarna en personlig övertygelse om att genomföra operationen?

Owen (2012, s.2, 128) poängterar återkommande om hur motiverade han och de andra operatörerna var inför operationen. Han berättar att han hade drömt om att få vara med på uppdraget sen attackerna skedde den 11 september 2001. Owen menar att alla involverade

hade drömt om att få vara med när Usama Bin Ladin dödades eller tillfångatogs. Även Bowden (2013, s.209) berättar hur operatörerna jublade när de fick reda på att det var Bin Ladin de skulle ge sig efter.

Helikopterpiloterna log efter att Owen visade dem kroppen av Bin Ladin. Owen såg på dem att de kände sig stolta över att vara delaktiga i operationen (Owen 2012 s.213). Tolkningarna av både piloterna och operatörernas humör och känsla av stolthet i och med deltagande kan peka på en stark personlig övertygelse.

Principen syfte uppfylls mycket väl. Alla deltagare i operationen var medvetna om vad som skulle genomföras och kunde agera mot målet när det inte gick enligt plan. Deltagarna var även motiverade av vad som kan tolkas som hämnd för 11 september.

5 Slutsatser

I detta kapitel presenteras de slutsatser som kan dras ur undersökningen. Slutsatserna baseras på analysen av ONS i relation till McRavens sex principer för specialoperationer. Kapitlet syftar till att sammanfatta hur operationen uppnådde och bibehöll relativ överlägsenhet, utan att introducera ny empiri eller teori.

Enkelhet som McRaven beskriver den följdes mycket väl under ONS. Planens begränsning till enbart två primära mål bidrog till att hålla planen enkel. Däremot involverades många i operationen. Det omfattande underrättelsearbetet inför operation möjliggjorde att de okända variablerna för planen minimerades och operatörerna hade hög situationsmedvetenhet inför varje moment i operationen. Innovationen i den tekniska aspekten spelade en betydande roll under operationen. Helikoptrarna med smygteknik var avgörande för att möjliggöra transporten från Afghanistan in i Pakistan vilket var kritiskt för ONS.

Enkelhet var avgörande för att uppnå relativ överlägsenhet. Planens enkelhet var i hög grad konsekvens av den underrättelsemässiga precisionen och den teknologiska innovationsnivån. Brister i någon av dessa faktorer hade sannolikt lett till en mer komplex och riskfylld operation.

Principen säkerhet följdes genomgående i hela operationen och spelade en avgörande roll för att uppnå överraskning och relativ överlägsenhet. Åtgärder för att strikt begränsa informationsspridningen vidtogs systematiskt under hela planerings- och genomförandefasen. Enbart de som behövde veta om operationen i Washington D.C. delgavs informationen. Den pakistanska regeringen informerades ej om operationen i förhand för att minimera risken för

läckor. Inflygningen till Abbottabad skedde på låg höjd och med helikoptrar utrustade med smygteknik.

Likt principen enkelhet var säkerhet avgörande för att uppnå relativ överlägsenhet. Säkerheten var därmed inte bara nödvändig för att förebygga läckor utan också en förutsättning för att möjliggöra överraskningsmomentet, som i sin tur var centralt för att snabbt etablera relativ överlägsenhet. En förhandsläcka om ONS hade sannolikt möjliggjort att Bin Ladin evakuerade området, vilket skulle omöjliggjort uppnåendet av operationens primära mål.

Repetitionen under förberedelserna för operationen var bristande vilket skapade en risk för ett operationellt misslyckande vid inflygningen som kunde äventyrat framgången. Repetition som inte var tillräckligt verklighetstrogen genomfördes under förberedelsefasen vilket senare ledde till kraschen i inledande faser av ONS. Samtidigt genomfördes övningar för alternativa scenarier, vilket ökade operatörernas anpassningsförmåga och reducerade effekten av oväntade händelser. Därigenom kunde operationen trots bristande realism i repetitionsmomenten ändå genomföras framgångsrikt, vilket visar att fullständig efterlevnad av principen om repetition inte var nödvändig för att uppnå relativ överlägsenhet i detta fall.

Principen om överraskning tillämpades effektivt under hela ONS och var avgörande för att snabbt etablera relativ överlägsenhet. Motståndarna var inte förberedda på ett anfall och kunde därför inte vidta ordentliga försvarsåtgärder. Med stöd av strömavbrott, en månfri natt, användandet av bildförstärkare och vanan för invånare att höra helikoptrar uppnåddes överraskning. Principen säkerhet bidrog även till överraskningen genom att undanhålla information om operationen.

Helikopterns krasch i operationens inledande skede riskerade överraskningsmomentet, men på grund av motståndarens begränsade reaktionsförmåga reducerades effekten till enbart lokal förvirring, vilket möjliggjorde att överraskningsmomentet bibehölls. Utebliven överraskning hade sannolikt möjliggjort en flykt för Bin Ladin och därmed äventyrat operationens primära mål. Överraskning visade sig således vara en kritisk faktor för att möjliggöra uppnåendet av operationens primära mål.

Principen om snabbhet tillämpades delvis under ONS. Operatörernas anpassningsförmåga, bland annat genom metodförändringar såsom användning av vitt ljus för att identifiera Bin Ladin när den omedelbara faran var undanröjd, bidrog till att upprätthålla operationens tempo och därmed relativ överlägsenhet. Snabbhet blev delvis lidande till följd av

helikopterkraschen men det kunde återtas genom anpassning från operatörerna då redan 15 minuter efter att de släppts av operatörerna var primärmålet uppnått.

Operationen utnyttjade åtta av de tio minuter som avsatts som reservtid, vilket dock innebär att inte all materiel av underrättelsevärde kunde tas med. Genom att fortsätta bibehålla ett högt tempo trots förseningar kunde relativ överlägsenhet uppnås och bibehållas. Relativ överlägsenhet uppnåddes trots brister i snabbhet vilket tyder på att snabbhet är en viktig komponent för att uppnå relativ överlägsenhet, men inte den mest avgörande faktorn i detta fall.

Principen om syfte, som McRaven beskriver den, genomsyrade hela ONS. Redan från inledande planering fanns det tydliga mål; att tillfångata eller döda Bin Ladin och beslagta materiel med underrättelsevärde. Alla i operationen var införstådda med syftet och träning planerades utifrån målen. När oförutsedda händelser krävde justeringar av operationen, möjliggjorde det tydliga syftet en snabb och samordnad anpassning utan större konsekvenser. Utöver det tydliga syftet med operationen stärktes operatörernas motivation ytterligare av möjligheten att svara på attackerna den 11 september 2001, vilket bidrog till deras målmedvetenhet och uthållighet under insatsen. Syftet hade en central del i hela operationen och ledde genom tydliga målsättningar till uppnåendet av relativ överlägsenhet.

Analysen visar att McRavens sex principer i stor utsträckning kan förklara hur operationen uppnådde och bibehöll relativ överlägsenhet. Samtidigt som den stärker vissa principer visar den på svagheter i andra. Enkelhet, säkerhet och överraskning visas särskilt avgörande eftersom de minimerade friktion, höll operationen hemlig och säkerställde att motståndaren inte kunde fly eller organisera ett effektivt motstånd. Repetition och snabbhet visades mindre avgörande då brister i dem kunde hanteras av operatörernas anpassningsförmåga, vilket innebär att relativ överlägsenhet kunde uppnås och bibehållas.

5.1 Resultatdiskussion

Syftet med denna studie var att undersöka hur planeringen, förberedelserna och genomförandet av Operation Neptune Spear bidrog till att uppnå och bibehålla relativ överlägsenhet, med utgångspunkt i McRavens sex principer för specialoperationer.

Analysen visar att principerna enkelhet, säkerhet, överraskning och syfte hade störst betydelse för att uppnå relativ överlägsenhet i detta fall. Dessa principer bidrog till att minimera friktion, upprätthålla fokus och förhindra att motståndaren hann reagera. Repetition och

snabbhet visade sig däremot vara mindre avgörande, då brister i dessa kunde hanteras genom operatörernas anpassningsförmåga.

Resultaten tyder på att McRavens modell är användbar för att analysera specialoperationer, men att den i viss mån bygger på ett idealt förlopp utan friktion. I ONS var det snarare den operativa flexibiliteten, snarare än strikt följsamhet till varje princip, som möjliggjorde framgång.

Samtidigt utgår McRavens modell från att specialförband uppnår relativ överlägsenhet trots numerärt underläge. I ONS hade operatörerna en faktisk numerär och teknologisk överlägsenhet gentemot målet, vilket sannolikt bidrog till operationens framgång.

Slutligen kan noteras att vissa utfall, som hanteringen av helikopterkraschen, inte enbart kan förklaras av planering och övning. Det är troligt att även slumpmässiga faktorer spelade en roll, vilket ytterligare visar att McRavens modell bör tolkas flexibelt.

Flera av de slutsatser som denna studie kommer fram till ligger i linje med Wirtz (2022). Båda studierna konstaterar att enkelhet, säkerhet och överraskning var avgörande medan repetition och snabbhet hade en mindre roll att spela. Wirtz konstaterar att McRavens teori har viss förklaringskraft men missar hur stor vikt det teknologiska övertaget och underrättelsesamverkan har för att lyckas uppnå relativ överlägsenhet.

Medan Wirtz (2022) trycker på övningens roll i att skapa förutsättningar för framgång, visar denna studie att operatörernas förmåga att anpassa McRavens principer var avgörande för att hantera de avvikelser som uppstod under operationen. Det kan dock argumenteras för att det var den tydliga målorienteringen, i enlighet med principen syfte, som skapade de nödvändiga förutsättningarna för operatörernas anpassningsförmåga.

McRaven (2009) framhåller att när en specialoperation möter motgångar, krävs det exceptionella insatser av de deltagande operatörerna för att återta initiativet. Detta betonas även av Tovy (2009), som i sin analys visar att det var soldaternas färdighet och förmåga att hantera oväntade händelser som förhindrade ett allvarligare misslyckande. Denna studie kommer till en liknande slutsats: att operatörernas anpassningsförmåga spelade en avgörande roll för att upprätthålla relativ överlägsenhet, särskilt i de delar där principerna snabbhet och repetition brast. Det tyder på att den individuella skickligheten utgör en kompensatorisk faktor vid friktion, något som McRavens modell endast berör i begränsad utsträckning.

Skillnaderna mellan denna studie och Wirtz (2022) pekar mot ett bredare behov av att ompröva hur specialoperationers framgång förklaras. Medan båda studierna visar att McRavens principer är användbara, tyder resultaten på att underrättelsekvalitet, teknologiskt övertag och operativ flexibilitet spelar en mer avgörande roll än vad det teoretiska ramverket förutsätter.

Sammanfattningsvis visar denna studie att Operation Neptune Spear uppnådde relativ överlägsenhet genom noggrann planering, fokuserade förberedelser och professionellt genomförande. Dessa principer var centrala för att minimera friktion, överraska motståndaren och snabbt etablera kontroll, vilket sammantaget möjliggjorde uppnåendet av relativ överlägsenhet. Samtliga skeden genomsyrades av enkelhet, säkerhet och överraskning. Resultaten visar att McRavens teori är användbar som analysram, dock bör modellen kompletteras med en större betoning på precisa underrättelser, teknologiskt övertag och anpassningsförmåga.

5.1.1 Resultatets betydelse för officersprofessionen

Resultaten har direkt relevans för officersprofessionen genom att belysa att teoretiska ramverk som McRavens, även om de erbjuder strukturell vägledning, inte ensamma garanterar framgång i komplexa operationer. Planering och förberedelser är nödvändiga, men inte tillräckliga. Det är officerens förmåga att identifiera, tolka och anpassa sig till oväntade händelser utan att förlora det övergripande syftet, som i praktiken avgör utfallet. Därför kräver professionellt militärt ledarskap en kombination av teoretisk förståelse och operativ flexibilitet.

5.2 Metoddiskussion

Den valda metodologiska ansatsen, en teorikonsumerande fallstudie med kvalitativ textanalys, har visat sig vara lämplig för studiens syfte, då den möjliggör en djupgående och kontextkänslig förståelse för hur McRavens sex principer manifesterades i ett specifikt fall. Genom att kombinera teori med en strukturerad analys av utvalda dokument har det varit möjligt att tolka centrala aspekter av ONS på ett sätt som speglar både teori och praktik.

Samtidigt innebär valet av ett enda fall att resultaten inte är generaliserbara. Studien gör inga anspråk på att förklara specialoperationers utfall i allmänhet, utan syftar till att skapa förståelse för just detta fall. Det begränsade antalet källor av fyra dokument ger visserligen möjlighet till fördjupad analys, men innebär också en risk för att viktiga perspektiv saknas. Endast en av källorna är en förstahandsberättelse, vilket innebär att tolkningen till stor del

bygger på andrahandsinformation, vars tillförlitlighet har hanterats genom källkritisk granskning.

Operationaliseringen av McRavens principer fungerade över lag väl, men vissa begrepp som exempelvis “repetition” och “snabbhet”, visade sig mer svårtolkade i relation till det empiriska materialet. Eftersom teorin bygger på ett idealiserat förlopp kunde verklighetens friktioner inte alltid fångas fullt ut inom ramarna för principerna. Det tolkningsutrymme som uppstod har hanterats genom att tydligt motivera varje slutsats i relation till både teori och empiri.

Studien bygger på en teorikonsumerande och verifierande ansats, vilket innebär en risk för att tolkningen blir bekräftelsesökande snarare än falsifierande. Det begränsade källurvalet kan haft påverkan på resultatens bredd och inneburet att alternativa tolkningar inte fullt ut fångats. Eftersom studien bygger på kvalitativ textanalys är det också viktigt att erkänna forskarens aktiva roll i tolkningen av empirin, vilket kan påverka vad som lyfts fram och vad som tolkas som uttryck för en viss princip. Slutligen innebär den operationella komplexiteten i fallet ONS att teorins abstrakta begrepp ibland kan förenkla ett i grunden mer nyanserat skeende.

Analysen har främst haft en verifierande karaktär, i det att empirin studerats i relation till en existerande teoretisk modell med syftet att identifiera hur väl teorin stämmer överens med fallet. Det har inte funnits en systematisk ansats att försöka falsifiera McRavens principer, vilket innebär att studien i första hand bekräftar snarare än prövar teorins giltighet. Detta är förenligt med en teorikonsumerande design, men innebär också att analysen riskerar att bli bekräftelsesökande. För att motverka detta har särskild vikt lagts vid att identifiera även sådana delar av fallet som avviker från teori, och diskutera vad detta säger om teorins tillämpbarhet i praktiken.

Slutligen bör det noteras att studiens omfattning och tidsram är begränsad, vilket har påverkat både bredden i materialurvalet och möjligheten till fördjupning. Det är därför möjligt att andra tolkningar hade kunnat göras med fler källor eller längre analys. Trots detta bedöms metodvalet som ändamålsenligt i relation till syftet, och analysen som trovärdig inom studiens avgränsningar.

5.3 Vidare forskning

Denna studie har fokuserat på ett enskilt fall och hur McRavens sex principer manifesterades i Operation Neptune Spear. En naturlig fortsättning vore att genomföra jämförande studier med andra specialoperationer, både lyckade och misslyckade, för att analysera om samma

principer återkommer och i vilken utsträckning de förklarar utfall. Särskilt intressant vore det att studera operationer där principer som repetition eller snabbhet spelade en mer avgörande roll än i detta fall.

Vidare forskning skulle också kunna pröva andra teoretiska ramar än McRavens modell, exempelvis organisatoriska eller psykologiska teorier, för att fånga komplexiteten i specialoperationers genomförande. Denna studie har betonat operatörernas anpassningsförmåga, vilket antyder att flexibilitet och beslutsfattande i realtid kan vara minst lika viktiga som förhandsplanering, något som kan studeras vidare genom alternativa teoretiska perspektiv.

Slutligen vore det värdefullt med studier som inkluderar fler förstahandskällor eller intervjuer med operatörer för att ytterligare nyansera förståelsen för hur principerna tillämpas i praktiken. Detta skulle kunna bidra till en djupare förståelse för både planering och genomförande av specialoperationer ur ett militärt professionellt perspektiv.

6 Källförteckning

1. Bowden, M. (2013) *Döda bin Ladin: Obamas hemliga krig*. Ny utg. Stockholm: Mån-pocket.
2. Esaiasson, P., Gilljam, M., Oscarsson, H., Towns, A., Wängnerud, L. (2017) *Metodpraktikan: konsten att studera samhälle, individ och marknad*. Femte upplagan. Stockholm: Wolters Kluwer.
3. Esaiasson, P., Gilljam, M., Oscarsson, H., Sundell, A., Towns, A., Wängnerud, L. (2024) *Metodpraktikan: konsten att studera människor, organisationer och samhällen*. Sjätte upplagan, helt omarbetad. Stockholm: Norstedts Juridik.
4. George, A.L. and Bennett, A. (2005) *Case studies and theory development in the social sciences*. Cambridge: MIT Press (Belfer Center Studies in International Security Ser).
5. Johannessen, A., Tufte, P. A., Christoffersen, L. (2020) *Introduktion till samhällsvetenskaplig metod*. Upplaga 2. Stockholm: Liber.
6. Kiras, J.D. (2015) 'A Theory of Special Operations: "These Ideas Are Dangerous"', *Special Operations Journal*, 1(2), pp. 75–88. doi: <https://doi.org/10.1080/23296151.2015.1062677>.
7. Lillbacka, R. (2014) 'Special Operations Principles and Finnish Long Range Patrols during WWII', *Journal of Military Studies*, 5(2), pp. 86–120. doi: <https://doi.org/10.1515/jms-2016-0191>.
8. McMahan, A.M. (2024) 'Obama, Operation Neptune Spear, and the Specter of Failure', *Congress & the Presidency*, 51(3), pp. 302–323. doi: <https://doi.org/10.1080/07343469.2024.2357298>.
9. McRaven, W. H. (2009) *Spec Ops: Case Studies in Special Operations Warfare: Theory and Practice*. 1st edition. New York: Random House Publishing Group.
10. Naval Postgraduate School (2020) *Virtual SGL with Adm. William H. McRaven, USN (ret.) - June 23, 2020* [video]. <https://youtu.be/a2YewzW7d4g> [2025-04-06]
11. Owen, M. (2012) *Ingen lätt dag: en elitsoldats självbiografi: [en unik rapport inifrån specialstyrkan som dödade Usama bin Ladin]*. Göteborg: NoNa.
12. Panzeri, P. F. (2014) *Killing Bin Laden: Operation Neptune Spear 2011*. Oxford, UK: Osprey Publishing.
13. Schmidle, N. (2011) Getting Bin Laden. *The New Yorker*, 8 augusti.

14. Tovy, T. (2009) 'Are the Principles of War Applicable to Special Task Forces? Operation Gothic Serpent Re-examined', *The RUSI Journal*, 154(2), pp. 56–62. doi: <https://doi.org/10.1080/03071840902965737>.
15. Wallace, D.A. (2012) 'Operation Neptune's Spear: The Lawful Killing of Osama Bin Laden', *Israel Law Review*, 45(2), pp. 367–377. doi: <https://doi.org/10.1017/S0021223712000118>.
16. Wirtz, J.J. (2022) 'The Abbottabad raid and the theory of special operations', *Journal of Strategic Studies*, 45(6–7), pp. 972–992. doi: <https://doi.org/10.1080/01402390.2021.1933953>.